

Y Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol

Dyddiad: 9 Hydref 2014

Amser: 9.45am i 11.15am

Teitl: Papur tystiolaeth – Llywodraeth Leol, Dyraniadau'r Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2015-16.

1. Cyflwyniad

Mae'r papur hwn yn rhoi gwybodaeth i'r Pwyllgor am gynigion ar gyfer cyllidebau rhaglenni Llywodraeth Leol yn y dyfodol a amlinellwyd yn y Gyllideb Ddrafft a gyhoeddwyd ar 30 Medi 2014. Mae'n ymdrin â Llywodraeth Leol a chymunedau mwy diogel.

2. Cefndir

O gymharu â'r cynlluniau dangosol a gyhoeddwyd adeg Cyllideb Derfynol 2014-15, mae cyfanswm dyraniad DEL Llywodraeth Leol wedi lleihau £85.779m yn 2015-16. O fewn y sefyllfa gyffredinol hon, mae cynnydd net o £25.927m yn 2015-16 ar gyfer trosglwyddiadau i'r Grant Cynnal Refeniw.

Nid oes unrhyw newid i'r gyllideb gyfalaf gyffredinol o £22.9m yn 2015-16. Mae'r gyllideb Gwariant a Reolir yn Flynyddol (AME) ar gyfer Pensiynau'r Gwasanaethau Tân wedi gostwng i £23.5m, yn unol â'r amcangyfrif diweddaraf.

Dengys y tabl ariannol cryno canlynol yr effaith gyffredinol ar gyllideb sylfaenol Terfyn Gwariant Adrannol (DEL) Llywodraeth Leol. Nid yw'n cynnwys Gwariant a Reolir yn Flynyddol (AME) am nad yw'n rhan o Derfyn Gwariant Adrannol Llywodraeth Cymru.

Tabl Ariannol Cryno ar gyfer Prif Grŵp Gwariant (MEG) Llywodraeth Leol

	Cyllideb Atodol 2014-15 £000	Cynlluniau Dangosol Cyllideb Derfynol 2015-16 £000	Newidiada u 2015-16 £000	Cynlluniau Newydd Cyllideb Ddrafft 2015-16 £000
DEL adnoddau	4,574,093	4,467,231	-85,779	4,381,452
DEL cyfalaf	22,920	22,920	0	22,920
DEL sylfaenol	4,597,013	4,490,151	-85,779	4,404,372

3. Trosolwg o'r Gyllideb

Mae gan yr Adran Llywodraeth Leol dair prif rôl:

- Darparu fframwaith deddfwriaethol a chyllidol i Awdurdodau Lleol yng Nghymru, sy'n hyrwyddo gonestrwydd, tryloywder ac atebolrwydd wrth wella gwasanaethau cyhoeddus;
- Mynd i'r afael ag ymddygiad gwrthgymdeithasol a throseddau (gan gynnwys ofn troseddau) a gweithio i leihau nifer yr achosion o danau ac argyfyngau eraill a'u heffaith;
- Darparu arweinyddiaeth genedlaethol er mwyn sicrhau bod yr holl wasanaethau cyhoeddus yn cydweithio â'i gilydd yn effeithiol i roi pobl yn gyntaf a defnyddio arian cyhoeddus yn y ffordd fwyaf effeithiol bosibl drwy gydweithredu.

Nodir ein dull o weithredu yn y themâu a gaiff eu cynnwys ym Mhenodau 2 a 7 o'r Rhaglen Lywodraethu. Yn y cyd-destun hwn, yn ogystal â chyfeirio at Lywodraeth Leol, mae ein nodau hefyd yn tanlinellu pwysigrwydd ein gwaith partneriaeth ac maent yn berthnasol i'r gwasanaeth cyhoeddus ehangach yng Nghymru. Maent yn cynnwys:

- Atgyfnerthu democratiaeth leol;
- Cefnogi gwelliant parhaus mewn gwasanaethau cyhoeddus;
- Sicrhau bod ein cyllid yn helpu i ddarparu gwasanaethau cryfach a mwy effeithiol, gan gynnwys helpu i ddarparu gwasanaethau ataliol;
- Sicrhau bod gwasanaethau cyhoeddus yn cydweithio'n effeithiol â'i gilydd;
- Sicrhau bod pawb yn byw mewn cymunedau mwy diogel.

Yn unol â'r gwaith partneriaeth hwn, rwyf wedi nodi ein huchelgeisiau ar gyfer Llywodraeth Leol yng Nghymru ac wedi cyhoeddi ein bod yn bwriadu ymgynghori ymhellach a gofyn am farn Awdurdodau Lleol, y sector cyhoeddus ehangach a'r cyhoedd er mwyn helpu i ddatblygu Bil drafft y byddwn yn cynnal ymgynghoriad arno yn ystod hydref 2015. Hefyd, mae ein gwaith yn cyfrannu at lawer o nodau'r Rhaglen Lywodraethu drwy ein pwyslais trawsbynciol ar atgyfnerthu gwasanaethau cyhoeddus, cyllido gwasanaethau lleol a hyrwyddo diogelwch cymunedol.

O fewn y newidiadau cyffredinol i'r MEG Llywodraeth Leol, mae trosglwyddiadau net o £25.927m i'r **Grant Cynnal Refeniw** yn 2015-16. Mae'r trosglwyddiadau'n cynnwys:

- Trosglwyddiad o £10m i mewn o'r Cronfeydd Wrth Gefn er mwyn darparu cyllid ychwanegol i Wasanaethau Cymdeithasol;
- Trosglwyddiad o £14m i mewn o'r Cronfeydd Wrth Gefn er mwyn darparu cyllid ychwanegol i gyflawni ymrwymiad y Prif Weinidog i ddiogelu cyllid ysgolion;

- Trosglwyddiad o £4.6m i mewn o'r MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer y Gwasanaeth Integredig Cymorth i Deuluoedd;
- Trosglwyddiad o £0.88m i mewn o'r MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer Anhwylderau'r Sbectwm Awtistig;
- Trosglwyddiad o £2.5m allan i'r MEG Addysg a Sgiliau ar gyfer Cyllid Myfyrwyr;
- Trosglwyddiad o £0.54m allan i'r MEG Addysg a Sgiliau ar gyfer Seicolegwyr Addysg;
- Trosglwyddiad o £0.49m allan i'r MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer Diogelwch Bwyd Anifeiliaid.

Yn olaf, o fewn y newidiadau cyffredinol, mae trosglwyddiad o £0.13m allan i'r MEG Gwasanaethau Canolog a Gweinyddu ar gyfer Rhaglen Gaffael Grŵp Arwain y Gwasanaeth Cyhoeddus. Ceir rhai trosglwyddiadau o fewn y MEG hefyd er mwyn sicrhau mwy o gysondeb â chynllun busnes yr Adran, ac er mwyn dod â chyllidebau sy'n canolbwyntio ar lywodraeth leol a gwasanaethau cyhoeddus at ei gilydd.

Bydd rhagor o fanylion ar gael pan fydd yr Adroddiad Dros Dro ar Gyllid Llywodraeth Leol yn cael ei gyhoeddi ar 8 Hydref 2013. Bydd yr adroddiad hwn yn nodi swm y Grant Cynnal Refeniw y mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu ei ddsbarthu i gynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol yn 2015-16 ynghyd â'r sail dros ddsbarthu'r grant hwnnw.

Er mwyn egluro newidiadau'r Gyllideb Ddrafft i'r MEG Llywodraeth Leol, mae dadansoddiad yn ôl BEL ar gael yn Atodiad 1.

4. Ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu

Swyddogion Cymorth Cymunedol

Gwnaed darpariaeth i gyllido'r 500 o Swyddogion Cymorth Cymunedol (SCC) ychwanegol a gafodd eu recriwtio o dan Ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu. Paratowyd amcangyfrifon o gostau ar y cyd â'r pum Heddlu dan sylw ac mae cynlluniau'n cynnwys darpariaeth ddigonol. Llwyddwyd i gyflawni'r targed recriwtio ym mis Hydref 2013 a chomisiynwyd ymchwil allanol i werthuso effaith yr SCCau ychwanegol. Rydym yn disgwyl y bydd canlyniadau'r ymchwil hon ar gael ar ddiwedd y flwyddyn. Rydym yn ymrwymedig i Gefnogi Plant, Teuluoedd a Chymunedau Difreintiedig drwy sicrhau bod **cymunedau'n fwy diogel** ac felly rydym yn diogelu'r cyllid ar gyfer SCCau gan ddyrannu £16.8m yn 2015-16 er mwyn cynnal ymrwymiad ein Rhaglen Lywodraethu.

Llywodraeth Leol

Mae gwariant Llywodraeth Leol yn hollbwysig er mwyn cefnogi addysg, gofal cymdeithasol, tai ac ystod o wasanaethau eraill sy'n ceisio rhoi'r cyfle gorau i bobl fyw bywydau iach a

ffyniannus. Mae'r buddsoddiadau hyn yn gwneud cyfraniad pwysig i holl themâu ein Cyllideb, gan gynnwys Iechyd a Lles, Twf a Swyddi Cynaliadwy, Cyrhaeddiad Addysgol a Chefnogi Plant, Teuluoedd a Chymunedau Difreintiedig. Mae'r cyllid a ddarparwn i gefnogi cymunedau a gwasanaethau ledled Cymru yn chwarae rôl allweddol o ran gwariant ataliol a threchgu tloidi hefyd.

Mae'r toriadau yn y gyllideb gyffredinol yn golygu bod lleihad sylweddol yn y gyllideb hon yn anochel. Fodd bynnag, yn unol â hyn, rydym wedi ceisio lleihau'r effaith ar Awdurdodau Lleol i'r eithaf a diogelu gwasanaethau rheng flaen er mwyn cyfyngu'r effaith ar gydraddoldeb yn lleol. Fel rhan o hyn, rydym wedi adolygu'n feirniadol ein rhaglenni eraill, annog camau i ymestyn grantiau penodol i mewn i'r grant cynnal refeniw er mwyn rhoi mwy o hyblygrwydd, lleihau biwrocratiaeth drwy systemau cynllunio integredig unigol, sicrhau bod y cyfrifoldebau newydd a osodwyd ar Awdurdodau Lleol yn cael eu hariannu'n briodol, gan gynnwys y rhai sy'n codi o'r rhaglen ddeddfwriaethol, a rhoi cymorth i drawsnewid a gwella gwasanaethau.

O ran **Cyrhaeddiad Addysgol**, rydym bob amser wedi dweud bod diogelu gwariant rheng flaen mewn ysgolion yn flaenoriaeth o hyd ac yn y Gyllideb Ddrafft hon, rydym yn parhau i ddiogelu cyllid ysgolion ar lefel sydd 1% yn uwch na'r newidiadau i DEL Cymru. Gyda'i gilydd, mae hyn yn golygu ein bod yn darparu £14m ychwanegol ar gyfer ysgolion yn 2015-16.

Rydym yn ymrwymedig o hyd i wneud popeth o fewn ein gallu i ddiogelu gwasanaethau rheng flaen, yn enwedig os ydym yn gwybod bod cysylltiadau pwysig rhwng iechyd a gwasanaethau cymdeithasol. Yn y cyd-destun hwn, yn ogystal â'r diogelwch rydym wedi'i roi i gyllid iechyd, dros gyfnod yr Adolygiad o Wariant hwn rydym hefyd wedi ceisio cysgodi awdurdodau lleol rhag effaith lawn toriadau Llywodraeth y DU i'n Cyllideb gyffredinol. Er bod y gostyngiadau cronol i'n Cyllideb yn golygu na allwn barhau i roi'r un faint o arian i bopeth, rydym wedi cydnabod pwysigrwydd **gwasanaethau cymdeithasol** i'r gwasanaeth iechyd. Rydym wedi gwrandao ar bryderon llywodraeth leol yng Nghymru ac rydym yn buddsoddi £10m arall yn 2015-16 fel ffordd o gydnabod y pwysau sy'n wynebu gwasanaethau cymdeithasol yng Nghymru.

Rydym yn dyrannu cyfanswm o £4.292bn i'r Cam Gweithredu **Cymorth Cyllid ar gyfer Llywodraeth Leol** yn 2015-16, sy'n darparu cyllid refeniw heb ei neilltuo i Awdurdodau Unedol a Chomisiynwyr yr Heddlu a Throseddau er mwyn iddynt gyflawni eu swyddogaethau a'u dyletswyddau craidd. Er bod hwn yn setliad anodd i Lywodraeth Leol, mae'n dilyn sawl blwyddyn o sefydlogrwydd cyllidebol pan aeth Llywodraeth Cymru ati i annog a helpu Llywodraeth Leol i fuddsoddi arian mewn camau i drawsnewid gwasanaethau er mwyn paratoi ar gyfer setliadau anodd yn y dyfodol.

Yn unol â hyn, rydym yn dyrannu £34.1m drwy'r **Cam Gweithredu Gwella Llywodraeth Leol** er mwyn cefnogi her, tryloywder ac atebolrwydd ym mhenderfyniadau Awdurdodau Lleol ac er mwyn asesu, cefnogi a meithrin gallu corfforaethol a chymell Awdurdodau Lleol i wella'r ffordd y maent yn darparu gwasanaethau'n well. Mae'r gwaith hwn yn ategu ein pwyslais ar atal drwy annog Awdurdodau Lleol i ystyried ffyrdd mwy effeithlon ac effeithiol o ddarparu

gwasanaethau, yn ogystal â'u cymell i wneud gwelliannau er mwyn darparu gwasanaethau effeithiol.

Er bod y symiau hyn yn llai na'r cynlluniau dangosol ar gyfer 2015-16, caiff y gostyngiadau eu rheoli drwy asesu a chefnogi gwelliannau mewn ffordd fwy effeithlon a phenodol a thrwy gydweithio mwy â Llywodraeth Leol. Bydd y rhaglenni hyn hefyd yn gwneud cyfraniad pwysig tuag at ein buddsoddiad o ran Cefnogi Plant, Teuluoedd a Chymunedau Difreintiedig.

Er bod swm y cyllid a ddyrannwyd i helpu i **ddylunio a darparu gwasanaethau** wedi lleihau, rydym wedi cadw cyfran sylweddol ohono er mwyn helpu i ddiwygio'r ffordd rydym yn meddwl am wasanaethau cyhoeddus ac yn eu darparu er mwyn diwallu anghenion pobl Cymru nawr ac yn y dyfodol. Un o themâu craidd y rhaglen waith hon yw cefnogi'r newid i ddulliau ataliol drwy brosiectau ar ymyriadau cynharach (plant coll; cam-drin domestig); a gwasanaethau cydlynol (e.e. galluogi pobl hŷn i fyw'n annibynnol am gyhyd â phosibl neu fabwysiadu dulliau o weithio fel tîm o amgylch y teulu). Mae'r prosiectau hyn yn nodi ac yn rhannu arfer gorau ar gydgyssylltu gwasanaethau drwy grwpiau arwain cenedlaethol, rhanbarthol a lleol. Mae hyn hefyd yn cysylltu â'r agenda trechu tlodi - yn enwedig o ran darparu gwasanaethau cydlynol i bobl ifanc sy'n NEET (sy'n flaenoriaeth allweddol yn y Cynllun Gweithredu ar gyfer Trechu Tlodi).

Cam-drin Domestig

Yn 2015-16, rydym yn dyrannu £4.1m o arian adnoddau ac £1m o arian cyfalaf i'r Cam Gweithredu Cam-drin Domestig er mwyn helpu dioddefwyr trais ar sail rhywedd, cam-drin domestig a thrais rhywiol drwy roi cyllid i sefydliadau statudol a sefydliadau yn y trydydd sector ddarparu gwasanaethau i ddioddefwyr a chodi ymwybyddiaeth. Mae hyn yn gynydd o gymharu â chynlluniau dangosol 2015-16 a bydd yn helpu'r gwaith o roi'r Bil Trais ar Sail Rhywedd, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) ar waith. Bydd y cynnydd cyfalaf o £0.3m i £1m hefyd yn darparu cymorth ar gyfer amrywiaeth o waith cyfalaf a fydd yn helpu i wella seilwaith gwasanaethau ledled Cymru gan olygu y bydd gan ddioddefwyr fynediad gwell i'r gwasanaethau hanfodol hyn.

Cyfiawnder Ieuencid

Rydym yn cadw'r dyraniad cyllidebol o £5.2m ar gyfer y Cam Gweithredu Cyfiawnder Ieuencid yn 2015-16 er mwyn cefnogi amrywiaeth o fentrau sy'n ceisio atal a lleihau troseddau ieuencid, a hynny'n bennaf drwy'r Gronfa Atal Troseddau Ieuencid a gaiff ei hegluro'n fanylach yn Adranau 5 a 6 sy'n edrych ar ein polisïau allweddol a'n gwariant ataliol.

Gwasanaethau Tân ac Achub

Yn 2015-16, rydym yn dyrannu £1m o arian adnoddau a £0.7m o arian cyfalaf drwy Gam Gweithredu Fframwaith Cenedlaethol y Gwasanaethau Tân ac Achub er mwyn cefnogi gweithgarwch ataliol ym maes tân a diogelwch ar y ffyrdd fel Gwiriadau Diogelwch Tân yn y Cartref, mentrau ieuencid, fel Phoenix a Troseddau a Chanlyniadau, lleihau tanau bwriadol a

diogelwch ar y ffyrdd. Nod y buddsoddiad hwn, sy'n cyfrannu at Gefnogi Plant, Teuluoedd a Chymunedau Difreintiedig, yw ceisio lleihau nifer yr achosion o dân a digwyddiadau y mae'n rhaid i Awdurdodau Tân ac Achub ymateb iddynt drwy roi ymyriadau, cyngor a chyfarpar ataliol ar waith a'u cefnogi.

Er bod y gyllideb hon yn llai, mae'r gyllideb ddiwygiedig wedi'i dyrannu yng nghyd-destun lleihad yn nifer yr achosion cyffredinol o danau damweiniol a bwriadol. Yn achos tanau bwriadol yn benodol, mae data perfformiad yn dangos bod nifer y tanau bwriadol, galwadau ffug, galwadau maleisus gan bobl ifanc ac ymosodiadau ar dimau tân wedi lleihau. Mae gan Awdurdodau Tân ac Achub ddyletsywydd statudol hefyd i hyrwyddo diogelwch tân yn eu hardal, gan gynnwys darparu gwybodaeth a chynghor, ac wrth reoli'r gyllideb ddiwygiedig hon byddwn yn ystyried sut i ganolbwyntio ar yr ymyriadau mwyaf effeithiol a'r cydbwysedd rhwng gweithgarwch ataliol ac ymatebol.

Arolygiaethau

Yn dilyn rhai toriadau dros y blynyddoedd diwethaf, mae'r holl Arolygiaethau yn cael yr un faint o arian ac a gawsant yng nghyllideb y llynedd. Gwnaed hyn gan ystyried y pwysau a'r disgwyliadau cynyddol sy'n wynebu Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru, Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru ac Estyn. Bydd y cyllid y bydd ei angen ar bob arolygiaeth yn y dyfodol yn parhau i gael ei adolygu yng ngoleuni unrhyw adroddiadau perthnasol a gyhoeddir a rhwymedigaethau deddfwriaethol.

5. Polisiau Allweddol

Llywodraeth Leol

Rydym wedi ymgysylltu'n helaeth â Llywodraeth Leol ynglŷn â setliad 2015-16 ac rydym wedi rhoi cymaint o wybodaeth â phosibl i Awdurdodau, mor gynnar â phosibl, heb ragfynegi'r Gyllideb Ddrafft a gyhoeddir nac ystyriaeth ffurfiol y Cynulliad ohoni.

Ym mis Gorffennaf 2014 ymatebodd Llywodraeth Cymru i adroddiad y Comisiwn ar Lywodraethu a Darparu Gwasanaethau Cyhoeddus. Nodir ein hymateb cychwynol i'r Comisiwn yn y papur *Datganoli, Democratiaeth a Chyflawni: Gwella Gwasanaethau Cyhoeddus ar gyfer Pobl Cymru* a'r Papur Gwyn, *Datganoli, Democratiaeth a Chyflawni: Diwygio Llywodraeth Leol* a gyhoeddwyd ar 8 Gorffennaf 2014. Mae'r papur cyntaf yn nodi ein hymateb i argymhellion amrywiol y Comisiwn ac mae'r ail bapur yn cynnwys ein cynigion penodol ar Lywodraeth Leol, pa fath o ddiwygiadau sydd eu hangen a sut y bydd hynny'n digwydd.

Yn benodol, mae'r Papur Gwyn yn nodi cyfres eang o gynigion i ddiwygio llywodraeth leol drwy atgyfnerthu democratiaeth, gwella perfformiad a meithrin cydberthnasau cryfach â chymunedau ac mae'n nodi cynigion ar gyfer cyfres o gamau i uno Awdurdodau Lleol. Daw'r

ymgyngoriad ar y Papur Gwyn i ben ar 1 Hydref 2014 ac rwy'n bwriadu cyhoeddi mwy o gynigion yn ystod yr hydref.

Mae'r gost bosibl o uno Awdurdodau Lleol wedi denu cryn dipyn o sylw ers i'r Comisiwn gyhoeddi ei adroddiad. Deallwn hyn ac mae'r Comisiwn a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) wedi llunio amcangyfrifon gwahanol iawn o'r costau posibl, y byddwn yn dychwelyd atynt isod. Fodd bynnag, mae'n hanfodol gosod unrhyw oblygiadau ariannol yn eu cyd-destun.

Yn gyntaf, mae'r Comisiwn yn egluro'n glir y pwysau ariannol difrifol ac anghynaliadwy sy'n wynebu ein gwasanaethau cyhoeddus. Mae'r pwysau hyn yn debygol o barhau am y degawd nesaf o leiaf, a bydd y galw am rai gwasanaethau yn cynyddu. Yn wyneb yr heriau hyn, ni allwn wneud dim byd. Bydd costau'n cynyddu beth bynnag wrth i wasanaethau ddechrau gwegian o dan y straen. Ni allwn ychwaith fforddio aros hyd nes bod hinsawdd ariannol fwy ffafriol yn dychwelyd cyn inni weithredu.

Yn ail, mae'r pwysau ariannol difrifol hefyd yn golygu nad yw'n realistig disgwyl i Lywodraeth Cymru ddarparu chwistrelliadau mawr o arian i dalu am gost yr uno fel y mae Llywodraeth ganolog wedi'i wneud yn aml yn y gorffennol yn ystod camau i ailstrwythuro Llywodraeth Leol. Un o'r egwyddorion a fydd yn sail i'r camau uno hyn fydd eu rheoli mewn ffordd a fydd yn sicrhau'r budd mwyaf ac yn lleihau costau i'r eithaf.

Yn drydydd, rydym bob amser wedi pwysleisio nad punnoedd a cheiniogau yn unig sy'n bwysig. Y nod yw sicrhau perfformiad gwell, llywodraethu gwell a democratiaeth gryfach, yn ogystal â gwneud defnydd gwell o adnoddau cyfyngedig. Mae effeithlonrwydd a gwerth am arian yn bwysig iawn, ond nid dyma'r unig ffactorau y byddwn yn eu defnyddio i fesur llwyddiant.

Amcangyfrifodd CLILC, ar sail y gwaith a gomisiynodd gan Deloitte, y bydd y camau uno yn costio rhwng £200 miliwn a £400 miliwn, gydag arbedion blynyddol rheolaidd o rhwng £92 miliwn a £100 miliwn. Archwiliodd y Comisiwn ffigurau CLILC a daeth i'r casgliad ei bod wedi goramcangyfrif y costau a'r arbedion posibl am nifer o resymau. Awgrymodd y Comisiwn y gallai'r costau y byddai'n rhaid eu talu ymlaen llaw amrywio rhwng £80 miliwn a £100 miliwn, gydag arbedion rheolaidd o £60 miliwn i £80 miliwn y flwyddyn.

Nid yw'r amrywiadau sylweddol yn y ffigurau hyn yn syndod: mae'r amcangyfrifon costau yn dibynnu ar y tybiaethau a wnaed pan luniwyd yr amcangyfrifon hynny ond gan nad oes unrhyw gynsail i'r rhaglen uno rydym yn ei chynnig, nid yw'n bosibl dweud yn bendant p'un a yw'r naill amcangyfrif neu'r llall yn briodol. Fodd bynnag, rydym yn cydnabod bod angen asesu'r costau a'r buddiannau posibl i'r graddau sy'n rhesymol ymarferol, a byddwn yn llunio Asesiad Effaith Rheoleiddiol drafft i gyd-fynd â'r ail Fil Llywodraeth Leol rydym yn bwriadu ei gyhoeddi ar ffurf drafft ac ymgynghori arno yn ystod hydref 2015.

Yn gynharach yn 2014, gofynnodd Gweinidog Llywodraeth Leol a Busnes y Llywodraeth i bob Awdurdod am wybodaeth am y ffordd yr oedd wedi mynd ati i ymgynghori ac ymgysylltu â'r cyhoedd wrth bennu ei gyllideb ar gyfer 2014-15. Mae'r ymatebion wedi cael eu dadansoddi ac mae prosiectws o'r enghreifftiau gorau wedi'i gyhoeddi ar wefan Llywodraeth Cymru a chaiff ei hyrwyddo i Awdurdodau ledled Cymru.

Hefyd, cyhoeddodd y Gweinidog ddiweddariadau am Berfformiad Gwasanaethau Awdurdodau Lleol a'r ddogfen Comparison of Regional Collaborative Areas. Mae'r cyhoeddiadau yn dadansoddi agweddau ar wariant yn ogystal â pherfformiad.

Mae'r Is-grŵp Dosbarthu, sef gweithgor sy'n cefnogi Is-grŵp Cyllid Partneriaeth Cyngor Partneriaeth Cymru, wedi parhau i weithio ar fanylion y fformiwla i ddogfen dosbarthu cyllid rhwng y 22 o Awdurdodau Unedol yng Nghymru er mwyn sicrhau bod y dangosyddion a ddefnyddir yn gyfredol ac yn rhoi'r mesurau gorau posibl o angen cymharol.

Adolygiad o Hyblygrwydd Cyllido

Mae'r adolygiad hwn wedi ystyried yr opsiynau i roi mwy o hyblygrwydd i Awdurdodau Lleol o ran y ffordd y maent yn defnyddio'r adnoddau a ddarperir iddynt gan Lywodraeth Cymru. Mae wedi canolbwyntio'n benodol ar y posibilrwydd o leihau cyfran y cyllid a ddarperir at ddibenion penodol yn hytrach nag fel cyllid cyffredinol y gall Awdurdodau Lleol ei ddefnyddio at unrhyw ddiben o fewn y pwerau sydd ar gael iddynt.

Cafodd pob grant perthnasol yn fy MEG fy hun ei ddadneilltuo ar gyfer 2014-15. Hefyd, ymgysylltwyd yn helaeth â chyd-Weinidogion, y mae nifer ohonynt yn adolygu'r grantiau yn eu portffolios eu hunain, ac rydym wedi annog Llywodraeth Leol yn gyson i ystyried ffyrdd o roi sicrwydd y byddai perfformiad yn gwella pe bai cyllid yn cael ei ddadneilltuo. Rydym hefyd wedi gwahodd Llywodraeth Leol i gyflwyno cynigion ar gyfer ffyrdd eraill posibl o ddarparu hyblygrwydd.

Craffu mewn Llywodraeth Leol

Rwyf wedi gwneud darpariaeth i barhau i gefnogi'r Rhaglen Datblygu Craffu. Mae'r rhaglen hon yn helpu i ddatblygu sgiliau craffu o fewn Awdurdodau Lleol yn uniongyrchol ac yn noddi gwaith y Ganolfan Craffu Cyhoeddus. Ym mis Mehefin 2014, lansiodd y Ganolfan 'Raising the Stakes: Financial Scrutiny in Challenging Times' sy'n rhoi canllawiau i Awdurdodau ar rôl craffu wrth wneud penderfyniadau cyllidebol effeithiol, gan gynnwys ystyried effeithiau.

Tryloywder mewn Llywodraeth Leol

O dan brosiect ESF o dan y Thema Generig Ymgysylltu â Dinasyddion, mae dros 100 o ymarferwyr wedi cael hyfforddiant achrededig ar ymgysylltu â'r cyhoedd, gan gynnwys Swyddogion Creu'r Cysylltiadau yn y Trydydd Sector, rheolwyr prosiectau cymorth a chyflawni byrddau gwasanaethau lleol. Mae hyn wedi eu galluogi i ddefnyddio'r Egwyddorion Cenedlaethol ar gyfer Ymgysylltu â'r Cyhoedd, sydd wedi'u cymeradwyo gan Lywodraeth

Cymru, er mwyn ymgysylltu'n well â'r cyhoedd, defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid ehangach wrth wneud a gwerthuso gwelliannau i wasanaethau a chefnogi gwaith Craffu mewn rhai meysydd. Gellir adeiladu ar hyn yn 2015-16 er mwyn cefnogi'r agweddau ymgysylltu ar Fil Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Bydd y cyllid a roddir i Un Llais Cymru yn helpu i gyflwyno'r gofyniad yn Neddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 bod yn rhaid i gynghorau cymuned gyhoeddi gwybodaeth ar y Rhyngryd. Byddwn hefyd yn ceisio hwyluso un contract i ddarparu gwasanaethau gweffrydio i lywodraeth leol er mwyn helpu i ddarlledu cyfarfodydd cynghorau.

Fel rhan o'n rhaglen Diwygio Llywodraeth Leol, byddwn yn ymgynghori ar ffyrdd y gallwn annog llywodraeth leol i fod yn fwy agored, tryloyw ac atebol.

Byddwn yn parhau i ddarparu cyllid o gyllideb Meithrin Democratiaeth Leol er mwyn gweithredu argymhellion adroddiad y Grŵp Arbenigol ar Amrywiaeth mewn Llywodraeth Leol, gyda'r nod o sicrhau bod dewis amrywiol o ymgeiswyr yn sefyll yr etholiadau llywodraeth leol yn 2017.

Diogelwch Cymunedol

Rydym yn diogelu'r cyllid ar gyfer Swyddogion Cymorth Cymunedol (SCCau) gan ddyrannu £16.8m yn 2015-16 er mwyn cynnal ymrwymiad ein Rhaglen Lywodraethu i sicrhau bod 500 o SCCau yn cael eu recriwtio. Mae'r buddsoddiad hwn yn gwneud cyfraniad pwysig at wariant ataliol gan fod SCCau yn gweithio gydag ysgolion cynradd lleol ar atal troseddau; yn rhoi sicrwydd i grwpiau dros 60 oed; yn helpu busnesau lleol i fynd i'r afael â dwyn, yn ogystal â chymryd rhan mewn ymarferion chwilio, atafaelu alcohol a thybaco a gwneud ymholiadau o dŷ i dŷ ar gyfer ymchwiliadau troseddol.

Caiff ein hymrwymiad i wella bywydau plant a phobl ifanc sy'n agored i niwed ei ddangos gan ein penderfyniad i gadw'r £4.9 miliwn ar gyfer y Gronfa Atal Troseddau Ieuenctid yn 2015-16. Mae'r Gronfa yn cefnogi prosiectau sy'n ceisio atal plant a phobl ifanc rhag ymhél â throseddau ac ymddygiad gwrthgymdeithasol. Mae'r Gronfa wedi cyfrannu at gyflawniadau'r system cyfiawnder ieuenctid dros y blynyddoedd diwethaf ac mae nifer y bobl ifanc sy'n ymuno â'r system am y tro cyntaf yn lleihau. Rhwng blynyddoedd ariannol 2012/13 a 2013/14 bu gostyngiad o 26.5% yn nifer y bobl ifanc a ymunodd â'r system cyfiawnder troseddol am y tro cyntaf yng Nghymru¹. Mae nifer y plant a'r bobl ifanc yn y ddalfa yn parhau i ostwng ac ym mis Mehefin 2014, roedd 47 o bobl ifanc o Gymru yn y ddalfa.² Dyrennir y cyllid gan ddefnyddio fformiwla cyllido a chaiff ei ddosbarthu i Dimau Troseddau Ieuenctid neu Bartneriaethau Diogelwch Cymunedol yng Nghymru er mwyn cefnogi prosiectau lleol a rhanbarthol. Bydd diogelu'r Gronfa yn helpu i gyflawni Plant a Phobl Ifanc yn Gyntaf, sef

¹ "Ffigurau dros dro yw'r rhain, caiff ffigurau terfynol 2013/14 a 2014/15 eu diweddarau yn y cyhoeddiad blynyddol perthnasol ar Ystadegau Cyfiawnder Ieuenctid".

² "Mae'r ffigurau hyn yn rhoi darlun misol o'r boblogaeth yn y ddalfa, a chânt eu casglu ar ddydd Gwener diwethaf y mis neu ddydd Gwener cyntaf y mis canlynol, yn dibynnu pa un sydd agosaf at ddiwedd y mis mewn gwirionedd"

strategaeth ar y cyd rhwng Llywodraeth Cymru a'r Bwrdd Cyfiawnder Ieuenctid i wella gwasanaethau i bobl ifanc yng Nghymru sy'n wynebu risg o ymuno â'r system cyfiawnder ieuenctid neu sydd eisoes yn rhan o'r system. Cafodd y strategaeth ei lansio a'i chyhoeddi ym mis Gorffennaf 2014 ac mae'n cynnal ffordd hir sefydlog Llywodraeth Cymru o ymdrin â chyfiawnder ieuenctid, sef trin y rhai sy'n ymddwyn mewn ffordd droseddol, neu sydd mewn perygl o droseddu, fel plant a phobl ifanc yn gyntaf. Mae hyn yn cyd-fynd â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a dyletswyddau Gweinidogion Cymru o dan Fesur Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011 i gydymffurfio â'r Confensiwn.

Cydraddoldeb, Cynaliadwyedd ac Ystyriaeth i'r Gymraeg

Mae pob Awdurdod Lleol yn gorff annibynnol a gaiff ei ethol drwy ddulliau democrataidd, sy'n atebol i'w bleidleiswyr am y penderfyniadau a wna. Mae gan awdurdodau gyfres o ddyletswyddau a swyddogaethau statudol, a phwerau i ddarparu ystod o swyddogaethau a gwasanaethau eraill. Maent yn darparu amrywiaeth o wasanaethau lleol y mae llawer ohonynt, yn eu hanfod, wedi'u targedu at bobl â nodweddion gwarchoddedig ac maent yn gwneud cyfraniad mawr i drechu tlodi. Er enghraifft, mae gan Awdurdodau Lleol ddyletswyddau statudol i amddiffyn plant ac oedolion sy'n agored i niwed a darparu gwasanaethau addysg. Mae ganddynt ddyletswyddau hefyd i ddarparu llawer o wasanaethau eraill, yn ogystal â dyletswydd i hyrwyddo lles cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol eu cymunedau. Nid yw'n bosibl inni nodi'n fanwl effaith y lleihad yn y cyllid refeniw cyffredinol ar gydraddoldeb ar gyfer holl wasanaethau'r Awdurdodau Lleol. Y rheswm am hyn yw y bydd yr effaith yn amrywio'n lleol o un Awdurdod i'r llall yn dibynnu ar y penderfyniadau a wnânt dros y misoedd nesaf ar eu cyllidebau unigol. Er enghraifft, efallai y bydd rhai Awdurdodau yn ymuno ag eraill i ddarparu gwasanaethau, efallai y bydd rhai yn adolygu eu polisiâu codi tâl, efallai y bydd rhai yn defnyddio cronfeydd wrth gefn, efallai y bydd rhai yn ystyried rhoi gwasanaethau ar gontractau allanol, ac efallai y bydd eraill yn ystyried codi'r Dreth Gyngor er mwyn lliniaru a rheoli'r toriadau hyn. Bydd pob Awdurdod yn gwneud penderfyniadau ar sail anghenion a blaenoriaethau lleol ac mae'n rhaid iddo asesu effaith ei gynigion a'i benderfyniadau ar grwpiau gwarchoddedig ac mewn perthynas â'i swyddogaethau ehangach.

Dros dair blynedd gyntaf cyfnod Adolygiad o Wariant 2010, cafodd Llywodraeth Leol yng Nghymru ei diogelu rhag y toriadau gwaethaf i arian cyhoeddus. Wrth roi'r diogelwch hwn, gwnaethom egluro mai'r bwriad oedd galluogi Llywodraeth Leol i ailystyried a diwygio gwasanaethau er mwyn paratoi ar gyfer yr heriau i ddod. Ategwyd hyn gan raglen waith a gafodd ei chyflwyno ar y cyd â phartneriaid eraill o fewn y gwasanaethau cyhoeddus dan nawdd Cyngor Partneriaeth Cymru i annog cydweithredu, arloesedd ac aiddylunio gwasanaethau.

Mae Llywodraeth Leol yng Nghymru wedi parhau i gael mwy o gefnogaeth o gymharu ag Awdurdodau yn Lloegr. Rhwng 2009-10 a 2014-15, mae gwariant y pen yng Nghymru gan lywodraeth leol wedi **cynyddu** 3% yn nhermau arian parod o gymharu â Lloegr, lle mae gwariant y pen wedi **gostwng** 7%. Mae gwariant y pen o'r boblogaeth gan Lywodraeth Leol yng Nghymru tua £327 yn uwch yn 2014-15 nag yn Lloegr.

Mae'r heriau yn anodd ond bydd gwneud penderfyniadau byrdymor, er enghraifft cau canolfannau hamdden neu lyfrgelloedd heb ystyried yr effeithiau tymor hwy ar iechyd a llythrennedd, ond yn arwain at Gronni problemau i'r dyfodol ac nid yw'n ffordd gynaliadwy o reoli'r toriadau cyllidebol.

Ochr yn ochr â'r ystyriaethau cyllidebol hyn, rhaid i Awdurdodau Lleol gyflawni eu hasesiadau eu hunain o'r effaith ar gydraddoldeb wrth iddynt fwrw ymlaen â'u proses gyllidebol a disgwyliwn i'r rhain ystyried goblygiadau eu penderfyniadau gwariant arfaethedig yn llawn.

Monitro a Gwerthuso er mwyn Dangos Gwerth am Arian

Mae nifer o bapurau a dadansoddiadau wedi'u datblygu'n benodol mewn perthynas â'r trefniadau ymgysylltu a nodir uchod. Mae dadansoddiadau Llywodraeth Cymru yn cynnwys *Perfformiad Gwasanaethau Awdurdodau Lleol 2012-13, Comparison of Regional Collaborative Areas 2014*. Mae adroddiadau Swyddfa Archwilio Cymru yn cynnwys *Ymdrin â'r Heriau Ariannol sy'n wynebu Llywodraeth Leol yng Nghymru*. Mae'r deunydd a gyflwynwyd gan Lywodraeth Leol yn cynnwys *Local Government Expenditure in Wales: Recent Trends and Future Pressures*.

O fewn y cymorth cyllid i lywodraeth leol, ceir darpariaeth ar gyfer cynlluniau i leihau'r dreth gyngor. Cynhaliwyd adolygiad cynhwysfawr o drefniadau cymorth y dreth gyngor yn ystod cynlluniau 2013 a 2014. Rhoddodd yr adolygiad hwn ystyriaeth fanwl i nifer o ffynonellau o dystiolaeth am brofiadau ac effeithiau cynlluniau yn 2013-14, gan gynnwys gwaith a wnaed gan y Sefydliad Astudiaethau Cyllid, y Swyddfa Archwilio Genedlaethol a'n dadansoddiad ein hunain o ddata a gasglwyd gan bob Awdurdod yng Nghymru.

Bydd gwerthusiadau sy'n mynd rhagddynt o weithgarwch byrddau gwasanaethau lleol a'r Gronfa Cydweithredu Rhanbarthol yn ychwanegu at y wybodaeth a'r dystiolaeth sydd gennym am ddulliau gweithredu newydd / arfer gorau ac yn darparu mwy o dystiolaeth i ategu tystiolaeth fesuradwy ar gyfer gwaith cynllunio yn y dyfodol.

Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i weithio gyda'r Awdurdodau Tân ac Achub mewn cyfnodau anodd i ddarparu gwasanaethau gwell a mwy effeithlon drwy dargedu adnoddau er mwyn cyflawni canlyniadau gwell a diogelu cymunedau rhag peryglon tân.

Mae Fframwaith "O 2012 Ymlaen" yn rhoi mwy o bwyslais ar wella effeithlonrwydd a gwerth am arian, mae angen i awdurdodau Tân ac Achub gynllunio a dylunio eu gwasanaethau mewn ffordd arloesol ac ystyried y ffyrdd mwyaf effeithiol o ddefnyddio staff er mwyn darparu gwasanaethau rheng flaen a gwasanaethau cymorth.

6. Gwariant Ataliol

Llywodraeth Leol

Mae Llywodraeth Leol yn parhau i chwarae rôl bwysig yn y gwaith o drawsnewid gwasanaethau cyhoeddus, gan gynnwys yr ymdrech i fuddsoddi mwy mewn dulliau ataliol. Rydym wedi gweithio gydag Awdurdodau Lleol i'w hannog i symud tuag at wariant ataliol, drwy raglen Diwygio'r Gwasanaethau Cyhoeddus, a byddwn yn parhau i weithio mewn partneriaeth er mwyn helpu Awdurdodau Lleol i reoli eu cyllidebau yn y ffyrdd mwyaf effeithlon ac effeithiol, er mwyn lleihau'r effaith ar y gwasanaethau craidd a ddarperir nawr a lleihau galw yn y dyfodol.

Hefyd, o dan Grŵp Arwain y Gwasanaeth Cyhoeddus a'r byrddau gwasanaethau lleol, rydym wedi cefnogi gwaith ar ddulliau gweithredu newydd a ffyrdd integredig o weithio er mwyn cefnogi gwaith ataliol. Mae nifer o brosiectau a ariennir o dan y Gronfa Cydweithredu Rhanbarthol a'r Gronfa Gofal Canolraddol hefyd yn defnyddio dulliau ataliol er mwyn gwella canlyniadau defnyddwyr gwasanaethau.

Swyddogion Cymorth Cymunedol

Mae cyllid ar gyfer y 500 SCC ychwanegol wedi cael ei ddiogelu fel un o ymrwymadau "Pump am Ddyfodol Tecach" y Rhaglen Lywodraethu. Mae'r 500 SCC wedi'u recriwtio ac yn gweithio erbyn hyn ac mae'r cyllid yn golygu y gellir cynnal yr adnodd rheng flaen hwn. Mae gan SCCau rôl hollbwysig i'w chwarae yn eu cymunedau. Mae SCCau a ariennir gan Lywodraeth Cymru yn gweithio gydag ysgolion cynradd lleol ar atal troseddau; yn rhoi sicrwydd i grwpiau dros 60 oed; yn helpu busnesau lleol i fynd i'r afael â dwyn, yn ogystal â chymryd rhan mewn ymarferion chwilio, atafaelu alcohol a thybaco a gwneud ymholiadau o dŷ i dŷ ar gyfer ymchwiliadau troseddol. Maent hefyd yn gweithio mewn Clystyrau Cymunedau yn Gyntaf, gan gefnogi'r agenda trechu tlodi. Mae'r 500 SCC ychwanegol a ariannwyd gan Lywodraeth Cymru yn cyfrannu'n sylweddol at nifer y swyddogion sy'n gweithio'n uniongyrchol yn y gymuned yng Nghymru.

Rydym wedi comisiynu Sefydliad Gwyddor Heddlu'r Prifysgolion (UPSI) ym Mhrifysgol Caerdydd i arfarnu effaith y 500 SCC ychwanegol ar draws Heddluoedd Cymru a'r Heddlu Trafnidiaeth Prydeinig. Dechreuodd y prosiect yn ffurfiol ym mis Mawrth 2013 ac mae disgwyl i'r adroddiad terfynol gael ei gyhoeddi erbyn diwedd 2014. Bydd yn adrodd ar yr effaith y mae'r buddsoddiad ychwanegol gan Lywodraeth Cymru wedi'i chael ar wneud i gymunedau deimlo'n fwy diogel a mynd i'r afael â chanfyddiadau ynghylch troseddau ac ymddygiad gwrthgymdeithasol.

Cam-drin Domestig

Mae'r cyllidebau Cam-drin Domestig yn gwneud cyfraniad pwysig i'r agenda gwariant ataliol a'r agenda trechu tlodi. Amcangyfrifir bod cam-drin domestig yn costio tua £826.4m y flwyddyn yng Nghymru ac mae tystiolaeth gan Gweithredu ar y Cyd yn Erbyn Cam-drin Domestig (CAADA) yn awgrymu bod pob £1 a gaiff ei gwario ar wasanaethau cam-drin domestig yn arbed £2.90 i'r pwrs cyhoeddus. Mae tystiolaeth newydd hefyd yn awgrymu bod dioddefwyr mewn tlodi yn fwy tebygol o ddioddef trais ar sail rhywedd, cam-drin domestig a thrais rhywiol.

Mae'r Grant Gwasanaethau Cam-drin Domestig yn helpu'r bobl hyn sy'n agored i niwed drwy sicrhau bod gwasanaethau ar gael i bawb, waeth beth fo'u rhyw, eu grŵp ethnig neu eu statws cymdeithasol.

Cyfiawnder Ieuencid

Mae'r Gronfa Atal Troseddau Ieuencid yn cefnogi prosiectau sy'n ceisio dargyfeirio pobl ifanc oddi wrth droseddu ac ymddygiad gwrthgymdeithasol. Mae hyn yn cynnwys prosiectau sy'n ymwneud ag addysg, hyfforddiant, hamdden, y celfyddydau, chwaraeon, cyfiawnder adferol a mentrau i fynd i'r afael â chamddefnyddio sylweddau. Rhaid i bob prosiect geisio atal a lleihau troseddau ieuencid a sicrhau canlyniadau cydweithredol sy'n cyflawni blaenoriaethau cenedlaethol a lleol ar draws ystod eang o feysydd â blaenoriaeth cysylltiedig fel tlodi plant, iechyd meddwl, cam-drin domestig a chamddefnyddio sylweddau. Bydd atal plant y mae perygl y byddant yn troseddu rhag gwneud hynny a'u cadw allan o'r system gyfiawnder yn helpu i wella eu rhagolygon o ran hyfforddiant a chyflogaeth ac yn lleihau'r risg y byddant yn wynebu tlodi.

Gwasanaethau Tân ac Achub

Wrth asesu effaith y lleihad i'r gyllideb Refeniw a Chyfalaf Diogelwch Tân Cymunedol, mae'n bwysig deall tueddiadau hirdymor o ran nifer yr achosion o dân a'u difrifoldeb ac, felly, waith y gwasanaeth tân. Mae'r dystiolaeth ganlynol yn cefnogi hyn:

- Bu lleihad mawr, parhaus a hirdymor yn nifer yr achosion o danau ledled Cymru. Cafwyd 53% yn llai o danau yn 2013-14 o gymharu â 2005-6.
- Mae data hefyd yn dangos bod lleihad parhaus wedi bod mewn categorïau gwahanol o danau dros y tymor hwy. Mae'r rhain yn cynnwys tanau mewn anheddau a thanau bwriadol. Mae galwadau ffug maleisus hefyd yn lleihau.
- Gwelwyd lleihad tebyg (os nad yn fwy) o ran cyfraddau marwolaethau ac anafusion mewn tanau dros yr un cyfnod.
- Er bod rhai amrywiadau bach, ar y cyfan, mae'r tueddiadau hyn i'w gweld yn y tri gwasanaeth tân yng Nghymru.

Mae tueddiadau tebyg i'w gweld yn Lloegr hefyd. Mae'r rhain yn adlewyrchu'r gwaith ataliol a wneir gan wasanaethau tân a newidiadau ehangach fel lleihad mewn cyfraddau ysmegu a rheoliadau diogelwch tân llymach (mewn perthynas â deunyddiau adeiladu a dodrefnu, er enghraifft). Ni ellir gwahanu'r ddwy ffactor oddi wrth ei gilydd er mwyn pennu pa mor effeithiol yw gwaith ataliol y gwasanaeth tân neu pa mor effeithiol y mae wedi bod.

O ganlyniad i'r lleihad sylweddol yn nifer yr achosion o dân, mae'r gwasanaethau tân yn canolbwyntio'n gynyddol ar atal tanau, lleihau'r risg o dân a gwella ymwybyddiaeth o dân a

diogelwch tân, yn hytrach nag ymateb i ddigwyddiadau. Hynny yw, gwelir fwyfwy mai gwaith ataliol yw prif fusnes craidd y gwasanaeth, a chaiff ei reoli a'i ariannu yn unol â hynny. Dylid nodi yn y cyd-destun hwn mai dim ond lleihad bach a welwyd yng ngwariant termau real a chapasiti gwasanaethau tân yng Nghymru dros y 10 mlynedd diwethaf.

Hyd yma, defnyddiwyd grantiau Diogelwch Tân Cymunedol i ariannu rhywfaint o'r gwaith ataliol hwn, gan gynnwys gwaith gyda grwpiau sy'n agored i niwed, yn enwedig:

- Gwiriadau Diogelwch Tân yn y Cartref: darparu cyngor ar ddiogelwch yn y cartref a synwryddion mwg lle bo hynny'n briodol (gan gynnwys larymau i bobl sy'n drwm eu clyw a chyfarpar ataliol/ymyriadau arbenigol eraill i amddiffyn y rhai sy'n wynebu'r perygl mwyaf)
- Mentrau ieuenctid (Phoenix a Throseddau a Chanlyniadau): lle bydd plant y nodwyd eu bod mewn perygl o droseddu neu sydd wedi troseddu, yn cymryd rhan mewn rhaglen o weithgarwch.
- Lleihau tanau bwriadol: gweithio gydag asiantaethau eraill i dargedu tanau bwriadol ac ymddygiad gwrthgymdeithasol. Mae ymyriadau'n amrywio o bresenoldeb amlwg mewn ardaloedd lle gwyddys bod tanau'n cael eu cynnau'n fwriadol i addysg a chymau gweithredu gan yr heddlu.
- Diogelwch ar y Ffyrdd: Gweithio gydag asiantaethau eraill fel Awdurdodau Lleol, yr Heddlu a'r Gwasanaeth Ambiwlans i leihau gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd. Mae'r gwaith yn canolbwyntio ar y rhai sy'n wynebu perygl (y grŵp oedran 17 i 24 oed fel arfer). Mae'r ymyriad diogelwch ar y ffyrdd hwn wedi'i dargedu at yrwyr ifanc a'r hyn sy'n achosi gwrthdrawiadau ar y ffyrdd a'u heffaith.

7. Darpariaeth ar gyfer Deddfwriaeth

Deddfwriaeth	Cam gweithredu/SPA	Adnoddau/Cyfalaf	£
Bil Trais ar sail Rhywedd, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru)	Cam-drin Domestig	Adnoddau	383,100
Deddf Llywodraeth Leol (Is-ddeddfau) 2012			0
Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) 2013	Meithrin Democratiaeth Leol	Adnoddau	8,000
Bil Llywodraeth Leol (Cymru) Rhif 1 (teitl dros dro)	Deddfwriaeth a Thrawsnewid	Adnoddau	0
Bil Llywodraeth Leol (Cymru) Rhif 2 (teitl			0

dros dro)			
-----------	--	--	--

Bil Llywodraeth Leol (Cymru) Rhif 1

Bydd y Bil, a gyflwynir ym mis Ionawr 2015, yn darparu'r pwerau sydd eu hangen i alluogi a hwyluso gwaith paratoi ar gyfer rhaglen i uno Awdurdodau Lleol, ond ni fydd yn cynnwys cynigion uno penodol. Os caiff ei gymeradwyo gan y Cynulliad Cenedlaethol, disgwylir i'r Bil gael Cydsyniad Brenhinol yn ystod hydref 2015. Bydd y Bil yn galluogi Gweinidogion Cymru i ystyried cynigion gan Awdurdodau Lleol sy'n awyddus i uno'n gynnar. Bydd yn galluogi Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru a Phanel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol i ddechrau gweithio ar drefniadau etholaethol a chydabyddiaeth ar gyfer yr awdurdodau newydd arfaethedig. Bydd yn cynnwys pwerau a fydd yn galluogi Gweinidogion Cymru i'w gwneud yn ofynnol i Awdurdodau sefydlu Cydbwyllgorau Pontio er mwyn paratoi ar gyfer uno a phwerau a fydd yn galluogi Gweinidogion i weithredu er mwyn atal awdurdodau presennol neu gysgodol rhag gwneud unrhyw beth a allai fod yn niweidiol i'r awdurdodau unedig newydd. Mae effaith ariannol y Bil yn 2015-16 yn deillio o'r ffaith y rhoddir arian i'r Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol ddechrau gweithio ar adolygiadau o drefniadau etholaethol ar gyfer prif ardaloedd newydd arfaethedig.

Rydym yn ymrwymedig i gefnogi Awdurdodau sy'n dymuno cymryd rhan yn y broses uno gynnar. Fel rhan o hyn, byddwn yn adolygu amcangyfrifon cychwynnol y cynigion a nodir yn natganiadau o ddiddordeb yr Awdurdodau Lleol a'r costau a'r buddiannau yn yr achosion manylach dros newid a fydd yn dilyn, ac yn eu hystyried o fewn ein cylch cynllunio a dyrannu'r gyllideb.

Bil Llywodraeth Leol (Cymru) Rhif 2

Y Bil hwn yw'r prif gyfrwng deddfwriaethol dros uno a diwygio Awdurdodau Lleol dan Raglen Diwygio Llywodraeth Leol Llywodraeth Cymru. Caiff Bil drafft ei gyhoeddi at ddibenion ymgynghori yn ystod hydref 2015, cyn iddo gael ei gyflwyno i'r Cynulliad Cenedlaethol ar ôl etholiadau 2016. Fel y cyfryw, ni fydd y Bil yn cael unrhyw effaith ariannol yn 2015-16 ond byddwn yn llunio Asesiad Effaith Rheoleiddiol drafft i gyd-fynd â'r Bil drafft.

CYLLIDEB ADNODDAU - Terfyn Gwariant Adrannol							£000
SPA	Camau gweithredu	Teitl BEL	Cyllideb Atodol 2014-15	Cyllideb Ddangosol 2015-16	Addasiadau	Cyllideb Ddrafft 2015-16	
Cyllid Llywodraeth Leol	Cymorth Cyllid i Lywodraeth Leol	Grant Swyddogion Cymorth Cymunedol	16,787	16,787		16,787	
		Cyllid Refeniw Awdurdodau Unedol (RSG a NDR)	4,270,889	4,175,403	-53,682	4,121,721	
		Cyllid Refeniw Cyffredinol yr Heddlu (RSG a NDR)	140,000	136,000		136,000	
		Canlyniadau Refeniw PFI Llywodraeth Leol	3,919	33,599	-29,812	3,787	
		Trawsnewid a Deddfwriaeth	3,200	3,400	-455	2,945	
		Y Gronfa Cydweithredu Rhanbarthol	5,174	0	5,174	5,174	
		Ardrethi Annomestig: Costau Casglu	5,172	5,172		5,172	
		Cynllun Cymorth Ariannol Brys	1	1		1	
		Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor: Grant Pensiynwyr	0	4,000	-4,000	0	
		CYFANSWM GWEITHREDU	4,445,142	4,374,362	-82,775	4,291,587	
	Gwasanaethau Priso	Asiantaeth y Swyddfa Briso	8,561	8,861		8,561	
		Tribiwnlys Priso Cymru	1,232	1,232	-32	1,200	
	CYFANSWM GWEITHREDU	9,793	9,793	-32	9,761		
	CYFANSWM SPA		4,454,935	4,384,155	-82,807	4,301,348	
Cymunedau Mwy Diogel	Gwydnwch Gwasanaethau Tân ac Achub	Gwydnwch Gwasanaethau Tân ac Achub	5,027	5,027	-250	4,777	
		CYFANSWM GWEITHREDU	5,027	5,027	-250	4,777	
	Fframwaith Cenedlaethol Gwasanaethau Tân ac Achub	Diogelwch Tân Cymunedol	2,138	2,025	-995	1,030	
		CYFANSWM GWEITHREDU	2,138	2,025	-995	1,030	
	Cam-drin Domestig	Grant Gwasanaethau Trais Domestig	4,000	4,000	100	4,100	
		CYFANSWM GWEITHREDU	4,000	4,000	100	4,100	
	Cyfiawnder Ieuencid	Gwasanaethau Cyfiawnder Ieuencid	5,200	5,200		5,200	
	CYFANSWM GWEITHREDU	5,200	5,200		5,200		
	CYFANSWM SPA		16,365	16,252	-1,145	15,107	

Gwella Gwasanaethau, Cydweithredu a Democratiaeth	Meithrin Democratiaeth Leol	Trefniadau Craffu a Safonau Llywodraeth Leol	301	301		301
		Treuliau Cyffredinol y Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol	520	520		520
		CYFANSWM GWEITHREDU	821	821		821
	Gwelliannau Llywodraeth Leol	Grantiau Gwella Canlyniadau	31,288	31,288	-38	31,250
		Gwella ac Archwilio	2,766	2,765	-524	2,241
		Ymchwil a Gwerthuso	800	800	-200	600
		CYFANSWM GWEITHREDU	34,853	34,853	-762	34,091
	Cronfa Gofal Canolraddol	Cronfa Gofal Canolraddol	35,000	0	0	0
		CYFANSWM GWEITHREDU	35,000	0	0	0
	Cefnogi Cydweithredu a Diwygio	Moeseg a Threfniadau Rheoleiddio Llywodraeth Leol	160	160		160
		Byrddau Gwasanaethau Lleol a Phartneriaethau	430	430		430
		Byrddau Gwasanaethau Lleol a Phartneriaethau - Prosiectau ESF	1,119	150		150
		Diwygio Gwasanaethau Cyhoeddus	1,500	1,500	-1,065	435
		Fframwaith Rheoleiddio ac Ymgysylltu	194	194		194
		CYFANSWM GWEITHREDU	3,403	2,434	-1,065	1,369
	CYFANSWM SPA	74,077	38,108	-1,827	36,281	
Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol	Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol	Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol	14,461	14,461		14,461
	Cyfanswm SPA	14,461	14,461		14,461	
Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru	Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru	Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru	2,591	2,591		2,591
	Cyfanswm SPA	2,591	2,591		2,591	
Estyn	Estyn	Gwariant Rhaglen Estyn	11,664	11,664		11,664
	Cyfanswm SPA		11,664	11,664		11,664
	Cyfanswm Adnoddau - Llywodraeth Leol		4,574,093	4,467,231	-85,779	4,381,452

CYLLIDEB GYFALAF - Terfyn Gwariant Adrannol						
SPA	Camau gweithredu	Teitl BEL	Cyllideb Atodol 2014-15	Cyllideb Ddangosol 2015-16	Addasiadau	Cyllideb Ddrafft 2015-16
Cyllid Llywodraeth Leol	Cyllid Cyfalaf Cyffredinol Llywodraeth Leol	Cyllid Cyfalaf Cyffredinol	20,000	20,000		20,000
	CYFANSWM SPA		20,000	20,000		20,000
Cymunedau Mwy Diogel	Gwydnwch Gwasanaethau Tân ac Achub	Gwydnwch Gwasanaethau Tân ac Achub	1,000	1,000		1,000
		CYFANSWM GWEITHREDU	1,000	1,000		1,000
	Fframwaith Cenedlaethol Gwasanaethau Tân ac Achub	Diogelwch Tân Cymunedol	1,339	1,339	-669	670
		CYFANSWM GWEITHREDU	1,339	1,339	-669	670
	Cam-drin Domestig	Grant Gwasanaethau Trais Domestig	300	300	669	969
		CYFANSWM GWEITHREDU	300	300	669	969
	CYFANSWM SPA		2,639	2,639	0	2,639
Estyn	Estyn	Estyn - Gwariant Rhaglenni	281	281		281
	CYFANSWM SPA		281	281		281
	Cyfanswm Cyfalaf - Llywodraeth Leol		22,920	22,920	0	22,920

Llywodraeth Leol - Crynodeb		Cyllideb Atodol 2014-15	Cyllideb Ddangosol 2015-16	Addasiadau	Cyllideb Ddrafft 2015-16
DEL Refeniw		4,574,093	4,467,231	-85,779	4,381,452
DEL Cyfalaf		22,920	22,920		22,920
Cyfanswm DEL - Llywodraeth Leol		4,597,013	4,490,151	-85,779	4,404,372

